1923-рэ ильэсым гьэтхалэм кънщегьэжьатьзу къндэкы

№ 20 (22709)

2023-рэ илъэс

ШЭМБЭТ МЭЗАЕМ и 4

ОСЭ ГЪЭНЭФАГЪЭ ИІЭП

6 + тисайт

WWW.ADYGVOICE.RU

тихъытыу нэкГубгъохэр

Адыгэ Республикэм и Правительствэ игъэзет

«Сиунагьо сибаиныгь»

Красногвардейскэ районым ит къуаджэу Адэмые щыпсэурэ Хъут Нуриет ильэс 92рэ ыныбжь, къорэльф ыкlи пхъорэльф 17, ахэм къатекlыгъэ нэбгырэ 45-рэ, мыхэм къатекlыжьыгъэ сабыи 3 иlэх.

Джащ фэдэу унагьом щыщ шъыпкъэ хъугъэх ныси 10-у ыкІи махълъэ 16-у иІэр. Хъут Аскэрбыйрэ Нуриетрэ къатекІыгъэ нэбгырэ 96-м зэгурыІоныгъэ азыфагу илъэу мэпсэух. АР-м и Ліышъхьэу Къумпіыл Мурат ным и Мафэкіэ зыфэгушіуагъэхэм ар ахэтыгъ.

«Адыгэ макъэр» мы мафэхэм Хъутхэм яунагъо ихьэкlагъ, нэгушlоу къытпэгъо-кlыгъэх, адыгэ шхын зэфэшъхьафхэр къытпагъохыгъэх. Нуриет ипшъашъэхэр щыlэхэу тытефагъ, ахэр къегъэтlысэкlыгъэхэу ищыlэныгъэ гъогу къытфиlотагъ.

— Сиунагьо — сибаиныгь, сынасыпышІу, — е тигущы эгьу. — Мылькум нахь льап I сисабыйхэр псауху, ахэм яльфыгьэхэр ягьусэхэу садэжь къызыкІохэкІэ.

Ыныбжь емылъытыкъру «нэнэ дахэ» (джары зэреджэхэрэр) нэбгырэ пэпчъ ыціэ, къызыхъугъэ мафэр дэгъоу къешіэжьых. Анахь ціыкіоу иіэр Алихъан, икіалэ икъорэлъф ціыкіу нэнэжъым ыіэгу фабэ илъыныр икіас.

(ИкІэух я 3-рэ нэкІуб. ит).

Адыгеим апэрэу щык**І**ощт

Республикэм атлетикэ онтэгъум хэхъоныгъэ щишІынымкІэ амалэу щыІэхэм, атлетикэ онтэгъумкІэ республикэ Гупчэм ипроект епхыгьэ Іофшіэнхэр зэрэкІохэрэм, спортсменхэм акlуачlэ зэтырагьэуцожьынымкІэ ыкІи тренировкэхэр ашІынхэмкІэ федеральнэ базэ Адыгенхпк минестещехевиш ми гъэ Іофыгъохэм щатегущы-Іагьэх Адыгеим и ЛІышъхьэу КъумпІыл Муратрэ Урысыем атлетикэ онтэгъумкІэ и Федерацие (ФТАР) ипрезидентэу Максим Агапитовымрэ зэдыряІэгьэ зэІукІэгьум.

ЗэдэгущыІэгъум хэлэжьагъэх Адыгэ Республикэм физическэ культурэмкІэ ыкІи спортымкІэ и Комитет итхьаматэу Дэгужъые Мурат, АР-м атлетикэ онтэгъумкІэ и Федерацие игъэІорышІапІэ итхьаматэу Былымыхьэ Рэщыд, атлетикэ онтэгъумкІэ республикэ еджапІэм ипащэу Сихъу Рэмэзан.

Зэlукlэр къызэlуихызэ республикэм и ЛІышъхьэ къызэрэхигъэщыгъэмкlэ, атлетикэ онтэгъур Адыгеим испорт лъэпкъ шъхьаlэхэм зэу ащыщ. Мы аужырэ илъэсхэм Федерацием иlэпыlэгъу хэлъэу спорт инфраструктурэм хэхъоныгъэ ышlынымкlэ бэ зэшlохыгъэ хъугъэр.

«Республикэм атлетикэ онтэгъумкіз иеджапіз хэбзэ шіагъохэр иіз хъугъэх, ичемпионхэри зэлъашіэх, мылъку лъэныкъомкіи лъэпсэ пытэ иі. А пстэуми джыри нахь зягъэушъомбгъугъэн ыкіи ыпэкіэ лъыкіотэгъэн фае. Урысыем атлетикэ онтэгъумкіз и Федерацие а спорт лъэпкъымкіз Гупчэ республикэм щызэхэщэгъэныр игъоу зэрэтлъэгъурэм къыдыригъэштагъ. Чіыпіэри ащ пае дгъэнэфэгъах, проект документацием игъэхьазырын джырэкіз макіо. Тэ зэдэлэжьэныгъэм тыфэхьазыр, урысые шапхъэхэм адиштэрэ зэнэкъокъухэр республикэм щызэхэщэгъэн-

(Икіэух я 2-рэ нэкіуб. ит).

«Адыгэмакь» Мэзаем и 4, 2023-рэ илъэс

Адыгеим апэрэу щык Гощт

(ИкІэух).

хэмкІи ящыкІэгъэ амалхэр ядгъэгъотыщтых», — къыlуагъ КъумпІыл Мурат.

Максим Агапитовым къыІотагь кlалэхэмрэ пшъашъэхэмрэ зыхэлэжьэщтхэ зэнэкъокъу атлетикэ онтэгъумкІэ Мыекъуапэ мы илъэсым шэкІогъум щызэхэщэгъэным епхыгъэ ухьазырын Іофшіэнхэр зэрэкіохэрэм фэгъэхьыгъэу. Джащ фэдэу мы

илъэсым бжыхьэм Мыекъуапэ ветеранхэм азыфагу зэнэкъокъу щызэхащэнэу агъэнэфагъ.

«Атлетикэ онтэгъум хэхъоныгъэ Адыгеим щешІы, тапэкІи ащ нахь зызэриушъомбгъущтыр къэнафэ. Мы спорт лъэпкъымкІэ республикэр пэщэныгъэ зыІыгь шъолъырхэм зыкІэ ащыщ: шъуиспортсмени 8 хэгъэгум ихэшыпыкІыгъэ командэ хэт. Апэрэ чІыпІэм икъыдэхынкІэ

урысые зэнэкъокъум мэхьанэшхо и Іэщт, республикэм апэрэу ащ фэдэ шапхъэхэм адиштэрэ зэнэкъокъухэр зэхищэщтых», къыІуагъ Федерацием ипре-

Максим Агапитовым къызэрэхигъэщыгъэмкІэ, лъэгэпІэ инхэм адиштэрэ ащ фэдэ зэнэкъокъухэр щызэхэщэгъэнхэмкІэ Адыгеим ищыкІэгъэ амалхэр зэкІэ иІэх. Джащ фэдэу хэгъэгум

ичІыпІэ зэфэшъхьафхэм къарыкІыщт спортсменхэр щызэІукІэнхэмкІэ ыкІи тренировкэхэр щашІынхэмкІэ Іэрыфэгъущт. Жьыр къабзэ, чІыопсыр дахэ, логистикэм хэхъоныгъэ ышІыгъ, спортымкіи хэбзэ шіагьохэр ащ иІэ хъугъэх. А пстэури къыдилъыти, атлетикэ онтэгъумкІэ Урысыем и Федерацие ипрезидент игъо къафилъэгъугъ спорт льэпкъ зэфэшъхьафхэмкІэ Урысыем икомандэхэм ахэхьэрэ спортсменхэм акіуачіэ зыщапсыхьащт ыкІи тренировкэхэр зыщашІыщтхэ федеральнэ базэ республикэм щызэхэщэгъэнэу.

Республикэм и ЛІышъхьэ проектым дыригъэштагъ ыкІи комитетым пшъэрылъ фишІыгъ ар пхырыщыгъэнымкІэ амалэу щыІэхэр ыгъэунэфынхэу.

> АР-м и ЛІышъхьэ ипресс-къулыкъу

Социальнэ тынхэм къахэхъощт

Урысыем и Правительствэ ыштэгъэ унашъом къызэрэщиlорэмкlэ, мэзаем и 1-м къыщегъэжьагъэу социальнэ тын заулэхэр процент 11,9кІэ нахыбэ хъущтых. Правовой актхэмкІэ официальнэ интернетпорталым ащ фэгьэхьыгьэ документыр къихьагь.

Хэгъэгум и Президентэу Владимир Путиным пшъэрылъ къызэрэфишІыгъэм тетэу Урысыем и Премьер-министрэу Михаил Мишустиныр щылэ мазэм и 31-м зыкІэтхэжьыгъэ унашъом къызэрэщиІорэмкІэ, мэзаем и 1-м къыщегъэжьагъэу тын ыкІи ахъщэ ІэпыІэгъу заулэхэм, кіэлэціыкіухэм апае аратыхэрэри къыдыхэлъытагьэу, процент 11,9-рэ къахэхъощт.

— Федеральнэ бюджетым а ахъщэр къыщыдалъытагъ ыкІи Іэпы Іэгъу тедзэ зищык Іэгъэ цІыфхэр социальнэу ухъумэгьэнхэм исистемэ изы Іахьэу ар щыт. Правительствэм ренэу а юфыгъохэм ынаю атырегъэты, — къыІуагъ Михаил Мишустиным.

- Документым нафэ къызэришІырэмкІэ, сабый къызыфэхъурэм зэтыгьо ахъщэ ІэпыІэ-

гьоу ратырэм, сабыим зыщылъыплъэрэ лъэхъаным тегъэпсыхьэгъэ ахъщэ ІэпыІэгъоу мазэ къэс ратырэм, ны мылъкум, ветеранхэм мазэ къэс аратырэ ахъщэм, страховой тынхэм ыкІи социальнэ Іэпы-Іэгъум телъытэгъэ нэмыкІ лъэныкъохэм къахэхъощт.

Адыгэ Республикэм ІофшІэнымрэ социальнэ хэхъоныгъэмрэкІэ и Министерствэ къызэрэщатыгъэмкІэ, 2023-рэ илъэсым мэзаем и 1-м къыщыублагъэу цІыф куп заулэхэм мазэ къэс ахъщэу аlэкlагъэхьащтыр республикэ бюджетым къыщыдалъытагъ.

2004-рэ илъэсым тыгъэгъазэм и 31-м телъытагьэу ІофшІэным иветеранхэм ыкІи ахэм арагъапшэщтыгьэх — сомэ 1458,66-рэ, 1941-рэ илъэсым мэкъуогъум и 22-м къыщыублагъэу 1945-рэ илъэсым жъоныгъуакІэм и 9-м нэс мэзихым нахь мымакІэу Іоф зышІагьэхэм (СССР-м ичІыпіэхэу піэлъэ гъэнэфагъэкіэ къадзыхьэгьагьэхэм Іоф зыщашІэгьэ уахътэр хэмытэу) е Хэгъэгу зэошхом илъэхъан гуетыныгъэ ин фыряІзу Іоф зышІагъэхэу СССР-м иорденхэмрэ имедальхэмрэ къызфагъэшъо-

шагъэхэм — сомэ 1547,19-рэ, цІыфхэу аухыижьыгъэхэм сомэ 1703,94-рэ, политическэ репрессиехэм зэрар къызфахьыгъэкІэ алъытагъэхэм — сомэ 1703,94-рэ, медалэу «Адыгеим и Щытхъузехь» зыфиlорэр, Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Щытхъу тамыгъэу «Закон. Пшъэрылъ. ЦІыфыгъ» зыфиІорэр къызфагъэшъошагъэхэм (бзылъфыгъэхэм илъэс 20-м нахь мымакІэу, хъулъфыгъэхэм илъэс 25-м нахь мымакізу Іоф ашіагьз зыхъукіз) — сомэ 1458,66-рэ, илъэс 40-м нахь мымакізу Іоф зышіэгъэ бзылъфыгъэхэм ыкІи илъэс 45-м нахь мымакізу Іоф зышіэгъэ хъулъфыгъэхэм — сомэ 1458,66рэ мэзаем и 1-м къыщыублагъэу къаратыщт.

Охътэ гъэнэфагъэкІэ къызэтырагъэуцуагъ

2023-рэ ильэсым мэзаем и 2-м къыщегьэжьагьэу кощын ІофхэмкІэ подразделениехэм УФ-м ицІыфхэу электроннэ шІыкІэмкІэ ІэкІыбым щагьэфедэрэ паспортык Іэр зыш І зыш Іоигьохэм охьтэ гьэнэфагьэк Іэ ар къафызэтырагъэуцуагъ.

«Техническэ ушъхьагъухэм къапкъырыкІыхэзэ, 2023-рэ илъэсым мэзаем и 2-м къыщыублагъэу кощын ІофхэмкІэ МВД-м иподразделение мыщ фэдэ унашъо ышІыгъ. Мы мафэхэм яхъулІэу ащ фэдэ паспортыр зыгъэпсы зышІоигъохэу мыщ ыпэкІэ лъэІу тхылъхэр зытыгъэхэм къэралыгъо хьакъулахьыр затыкІэ илъэси 5 пІалъэ делением зыфагъэзэн алъэиІэу ІэкІыбым щагъэфедэрэ паспортыжъхэр охътэ кІэкІым къаратыщтых. Электроннэ шІыкІэмкІэ паспортыр агъэпсынэу фэмыежьхэм къэралыгъо хьакъулахьым къафырагъэгъэзэ-

«Мы лъэныкъомкІэ упчІэ зи-Іэхэр кощын ІофхэмкІэ подраз-

кІыщт. Паспортым игъэпсынкІэ льэІу тхыль зытыгьэхэм яфэІофашІэхэр дэх имыІэу афагъэцэкІэщтых, ар хьазыр зэрэхъугъэм тетэу цІыфым макъэ раrьэlу μ r», — къыlуагъ Урысыем хэгъэгу кlоцl lофхэмklэ и Министерствэ иофициальнэ лыкоу Ирина Волк.

«Алыгэ макь» Мэзаем и 4, 2023-рэ илъэс

«Сиунагъо сибаиныгъ»

ти І эщт» а І о, ау сэ ащ гухахьо хэсэгьуатэ, І оф горэм упыльыныр щы І зныгь, ащ къарыу къыуеты. Сызэресагь эу, бжыхьэм хатэр сэукь эбзыжьы. Гьатхэм к І зу хэтльхьащтхэр сыугьоигь эх, къытфе І уатэ бзыльфы гъз гумы загьэм.

Унэгъо Іужъур зэде!эжьзэ къыхьыгь. Апэрэ пшъэшъэжъыем Марыет фаусыгь, илъэс теш!агъэу Розэ, нэужым Людэ ык!и Сусанэ къафэхъугъэх. Илъэс заулэк!э бэрэ зэжэгъэхэ шъэожъыер янасып къыхьыгъ, Къадыр чэщым дунаим ар къытехъуагъэти Къадырбэч фаусыгъ. Яц!ык!угъом къыщегъэжьагъэу юфш!эныр як!асэу, !эдэб ахэлъэу ахэр агъэсагъэх.

— Кином кІонхэу къызысаІокІэ сымыгъэкІонхэм

сыкІэхьопсызэ, ащ сынэсыщтыгь, щэльэ онтэгьоу слъакъо къеутэкІырэм тыриутыщтыгь, ау сытхьаусыхэщтыгьэп, — elo Сусанэ.

Тутын блэными пшъашъэхэр хэлажьэщтыгъэх. Къызыкlожьхэкlэ машинкэм кlэрытlысхьэти, джанэхэр ным афидыщтыгъ. Непэ къызнэсыгъэм нэгъунджэ lумылъэу мастэм lуданэр реу.

— Сабыйхэр тигъусэхэу

и Къэралыгъо филармоние Іут. Розэ АР-м и Къэралыгъо академическэ ансамблэу «Налмэсым» илъэс пчъагъэрэ къыщышъуагъ, нэужым АР-м и Къэралыгъо филармоние иадминистратор шъхъа ву щытыгъ. Людэ колхозым зоотехникэу щылэжьагъ, народнэ депутатхэм яхэку Совет идепутатэу гъогогъуитю хадзыгъ, 1988-рэ илъэсым я XIX-рэ партийнэ Конференцием илыкоу хэлэжьагъ, диным пылъ. Сусанэ илъэс 30-м ехъурэ

(ИкІэух).

Нуриет лэжьэкІо унагьо къихъухьагъ, ятэ къоджэ потребкооперацием ипэщагь, янэ колхозым Іоф щишІэщтыгъ. Адыгэ шэн-хабзэхэм атетэу ясабыйхэр апІугъэх. Нуриет ицІыкІугъом къыщегъэжьагъэу унэгъо Іофыр шІу ылъэгъуным ян фэзыгъэсагьэр, пщэрыхьакІи, дакІи ригьэшІагъ. Ахэр ищыІэныгъэ гъогукІэ къыфэфедэжьыгъэх. Хэгъэгу зэошхом ыпкъ къикІэу ублэпІэ еджапІэм икласси 4 ныІэп къыухынэу хъугъэр. Районыр шъхьафит зашІыжьым, тутыныр къэзыгъэкІыщтыгъэмэ ахэхьэгъагъ. Ыныбжь елъытыгьэу гектарныкъо ылэжьынэу щытыгъ. ІофшІэн къиныгъ, ау ауж къинэщтыгъэп, къыфагъэуцугъэ планым нахьыбэ сыдигьокІи ышІыщтыгь. ІофшІэныр зикІэсэ пшъэшъэ гохь дахэр ыгу рихьыгь ышхэм нахьыжъхэм яныбджэгъоу Аскэрбый. 1949-рэ илъэсым ахэр къэзэрэщагъэх, зэгурыІоныгъэ азыфагу илъэу илъэс 57-рэ къызэдагъэшІагъ. Цыхьэ зэфашІыжьэу, зым къыІэпызырэр адрэм къыштэжьызэ зэдэпсэугъэх, сабыйхэр къаІэтыгьэх.

Пчэдыжьым жьэу Нуриет къэтэджыщтыгь, чэмхэр ыщын, чэтхэр ыгьэшхэн, унагьом фэлщэрыхьан, гыкіэн, ащыгьыщтхэм ут атыридзэн фэягъ. Тутын бригадэм нэужым кіощтыгь, гьэмэфэ тыгьэр къэмыплъызэ кіэчыныр ыухын фэягъ. Хьашъом хэшіыкіыгъэ джанэр щыгъэу іофышіэщтыгь, клеим фэдэу тутыным къыпыкіырэр тегьэкіыжьыгьоягь.

— Мэз гъунэм дэжь шъофыр щылъыгъэти, сыщынэщтыгъ. Сишъхьэгъусэ нэф къэшъыфэ щытыщтыгъ, нэужым къыкІэсчыгъэр къэсыугъоижьыщтыгъ, сыушъэщтыгь, гъэтІылъыпІэм къэтщэжьыти, мэстэш-

хом кІапсэр ищыгьэу тыблэжьыщтыгь. АщкІэ сипшъашъэхэр сиІэпыІэгьугьэх, — игукъэкІыжьхэм тащегъэгъуазэ бзыльфыгъэм.

Хъут зэшъхьэгъусэхэм ежь аlэшъхьитlукlэ къалэжьыгъ яlэр зэкlэ. Унагъо ашlэныр заублэм, чыиф унэ ашlыгъагъ, нэужым сэман унэкlэ зэблахъугъ.

- Тигъунэгъумэ якІалэ пшъашъэр къызехьым, «чырбыщ унэ яІэп» aIyu ращыжынгы Ар зызэхэсэхым, «сикІэлэ закьо кьыдэкІощтхэп» cIyu чырбыщ унэ тшІыгъэ. Икъун къин тльэгьугьэ, ау псауныгьэ дэгъу тиІэти, зэхэтиІагъэп. Джы сызэтесэу сызыщыскІэ къарыунчъэ сэхъу, зыгорэ сшІэн фае. Къэфэбэжсьзу, хатэм сыхахьэфэ сежэ, джащ дэжьым мафэр зэрэкІорэр къасшІэрэп. Сиунагъо исхэм ар адэрэп, «тэ

пае ушъхьагъу зэфэшъхьафхэр сшІыщтыгъэх. «Ом изытет дэи, къэфэбэжьмэ шъукІощт» сІощтыгъэ, гъэмафэм «мыщ фэдэ ІофшІэгъу мэфэшхом хэта клубым чІэсыр?» сІоти, Іоф язгъашІэщтыгъ, «гъэмафи кІымафи ІофшІэн къытфэогъоты» аІоти, гъыщтыгъэх, — мэщхы Нуриет.

Къин хэлъэу ахъщэ къызэрэбгъахъэрэр агурагъэlуагъ. Янэ къегъэтlысэкlыгъэхэу зэрэгъэчэфхэзэ ягукъэкlыжьхэр пшъашъэхэм къаlуатэ. О унагъо ухъугъэу, сабыйхэр уиlэхэу уянэ дэжь укъэкlон, ар ылъэ тетэу къыппэгъокlыныр зымыуасэщыlэп.

— Тиунагьо нэбгырэ пэпчь пивэрыль гьэнэфагьэ щырилагь. Сэ чэмыр къызищык у шэм шатэ зыщахахырэм схыштыгь, зыгорэ сапэ къик у ынышь, у ыпылэгьу къысфэхъуным

тыкъызык loк lə чых lэныр джэхашъом щиубгъути, тытыригъэгъуалъхьэ- щтыгъ, к lэлэц lык ly lыгъып lэм фэдагъ тиунэ. Гъэмафэрэ сабыйхэр ыуж ригъэуцохэти, псыхъом ыщэщтыгъх. Куоу хэмыхьанхэу афигъэпытэ- щтыгъ. Нэнэ дахэ дэжь тисабыйхэр къэк loфэхэ зэгоутыщтыгъх, — къытфе lyатэ Людэ.

Зэшыпхъухэм ягуІэтыпІэр нысэу унагьом исыр ары. Зы мафи ащ нысэкІэ еплъыгьэхэп, япхьоу, ятфэнэрэ шыпхьоу алъытэ. 1986-рэ илъэсым къыщегьэжьагьэу ахэс, агу къеонэу зы гущыІэ ариІуагьэп. Пхьорэльфэу къакІохэрэр «сидышъэ цІыкІу» ыІозэ зэрещэх, ежьхэми къызэрэуатын щыІэп, ежь игьогу техьагь нысэу къыфащагьэри.

Хъут Нуриет исабыйхэр цІыф дэгъу хъунхэм кІэхъопсыщтыгъ ыкІи ар къыдэхъугъ. Марыет пщэрыхьэкІо-кондитерэу илъэс пчъагъэрэ Іоф ышІагъ, джы АР-м

ОАО-у «Газпром» зыфиюрэм щылэжьагь, джы Адэмые къыгьэзэжьыгьэу янэ пэмычыжьэу щэпсэу, ыдэжь ренэу къэкю. Къадырбэч лъапсэм къинагь, янэ-ятэхэр ищысэтехыпрэу игъашрэ къехьы.

Нуриет ищы ізын гъзкіз къыпэжьы гъз тын лъапізхэр къытегъэлъэгъух. Чанэу лэжьэгъэ бзылъфыгъэм щытхъу тхылъхэр, орден зэфэшъхьафхэр иізх. «Хэгъэгу зэошхом илъэхъан псэемы блэжь эу іоф зэриш ізым фэші» зыфи іорэр, «Іофш ізным иветеран», нэмы кіхэри къыфагъэшъошагъэх. Социалистическэ зэнэкъокъухэм пчъагъэрэ тек іоныгъэр къащы дихыгъ, 1964-рэ, 1967-рэ илъэсхэм Москва щызэхащэгъэ мэкъумэщ къэгъэлъэгъонхэм агъэк іогъагъ.

Хъут Нуриет щысэ зытепхын бзылъфыгъ. Ыныбжь емылъытыгъэу чан, губзыгъ, гумызагъ. Псауныгъэ пытэ иІэу ибын-унагъо джыри бэрэ шъхьарытынэу фэтэlo.

ДЕЛЭКЪО Анет.

Сурэтхэр Іэшъынэ Аслъан тырихыгъэх.

«Адыгэмакь» Мэзаем и 4, 2023-рэ илъэс

ЯІэпэІэсэныгъэ хагъахъо

Мэфитфым артистхэм цэк агъэ хъуным пае мафэ аІэкІэлъ бзэр нахь псыхьэгъэнымкІэ, пкъыр нахь жьын, иІэпэ Іэсэныгъэ хиуфэ-упцІэ шІыгъэнымкІэ шІыкІэ-амалэу щыІэхэм яшъэфхэр режиссер Іэпэ-Іасэм къаригъэлъэгъугъэх. Ащ фэдэ десэ гъэшІэгъонхэм АР-м и Лъэпкъ театрэ, Урыс драматическэ театрэм, Камернэ музыкальнэм ыкІи Тэхъутэмыкъое ныбжьыкІэ театрэм яар-

«Непэ цІыфхэм азыфагу гаджетхэр, дунэе хъытыухэр къыдэхьагъэх, иеплъыкіэкіэ къыддэгощагъ Константин Мишиныр. — Сэ сызэреплъырэмкіэ, ціыфыр зэіухыгъэ яшэнкіэ, янэшанэхэмкіэ зышІырэр зэпхыныгъэхэр ары. Актер сэнэхьатым ипшъэрылъ шъхьа Іэр цІыфыгум нэсыныр, къыгъэущыныр ыкІи ар гъэ- жьыгъ, ар зэхэсшІагъэ.

тистхэр ахэлэжьагьэх.

къэс актерыр зыдэлэжьэгъэхъон фае».

Ежь Константин Мишиным ГИТИС-р къыухыгъ, спектаклэ 30 фэдиз ыгъэуцугь, роль пчъагьэ къышІыгъ. М.Лермонтовым и «Мцыри» ыгъэуцугъ ыкІи роль шъхьа вр кънщишвыгъ. Белоруссием щыкІогъэ фестивалэу «Белая Вежа» зыфиюорэм хъулъфыгъэ роль анахь дэгъу къышІыгъэу щалъытагъ. У. Шекспир итрагедиеу «Ромео и Джульетта» зыцІэр мыгьэ Казахстан щигъэуцущт.

«Лъэпкъ театрэхэр къахэщых. Адыгеим иартистэу сыздэлэжьагьэхэм шІэныгъэу ясхьылІагъэм фэдиз кіуачіэ къахэкіыДраматическэ театрэм ирежиссерэу, сценическэ искусствэм иапшъэрэ еджапІзу К.Райкиным ыцІз зыхырэм актер ІэпэІэсэныгьэмкІз икафедрэ икІэлэегьаджэу Констанин Мишиныр мы тхьамафэм Мыекъуапэ щы агъ, Адыгеим итеатрэхэм яактерхэм мастер-классхэр адишІыгьэх. Москва къикІыгьэ хьакІэр къезгъэблэгъагъэр АР-м итеатральнэ объединение ихудожественнэ пащэу Ацумыжь Рустам.

Сш Гогъэш Гэгъонэу Гоф адэсшІагь, сакІырыплъыгь. Зэфэхьысыжь сшІыгъэ зэ къэк Іогъур зэрэмак Іэр. Мэлылъфэгъу мазэм мастер-классхэр льызгьэк ютэнхэу джыри Адыгеим сыкъэкІощт. АщкІэ Ацумыжъ Рустам сезэгьыгь. Мы мафэхэм адыгэ культурэм хэщагьэ сыхьугь. Тыгъэкъок Іып Іэ лъэпкъхэм якъэралыгъо музей и Темыр-Кавказ къутамэу Мыекъуапэ дэтым, АР-м и Къэралыгъо филармоние сащэгъагъ, АР-м лъэпкъ къашъомк Іэ икъэралыгъо академическэ ансамблэу «Налмэсым» къытыгъэ концертым сыщы агъ. Адыгеим икультурнэ щы-ІэкІэ-псэукІэ бэкІэ нахь гъэшІэгъон Москва нахьи. Джащ фэдэу мы мафэхэм къысшюшыгъ. Адыгэ лъэпкъ культурэр зэрэбаир гьэнэфагьэ», — хигьэунэ-фыкlыгъ Москва къикlыгъэ режиссерым.

Къэралыгъо гупчэм Іоф щызышІэрэ режиссерхэр къырагъэблагъэхэзэ тиактерхэм яІэпэІэсэныгъэ хъагъэхъоныр АР-м и Лъэпкъ театрэ, Урысыем итеатральнэ ІофышІэхэм я Союз икъутамэу Адыгеим щызэхэщагъэм егъэджэн шэпхъэ хэхыгъэу яІэхэм ащыщ. Союзым итхьаматэу, УФ-м изаслуженнэ артистэу Зыхьэ Заур къызэриюрэмкіэ, ащ фэдэ

яІэпэІэсэныгъэ нахь къагьэущы, творчествэм зыкъыІэтынымкІэ амалышІу- нием ихудожественнэ пащэ хэм ащыщ:

«Сэ Урысыем итеатральикъутамэу Адыгеим щыимызакъоу, Союзым исекретариатэу Москва щылажьэрэм сыхэт. Ильэс къэс мыщ фэдэ мастерклассхэр тиартистхэм афызэхэтэщэх, ащ имызакъоу, мылъкук і эпы і э- Іофыш і эхэм я Союз икъугъу тафэхъу. Сценическэ тамэу Адыгеим щызэхэзекІонымкІэ ГИТИС-м икафедрэ ипащэу Айдар Закировыр гъэрекІо титеатрэ къэтщэгъагъ. Пан- чествэм и Унэу дэтым

яшюгъэшхо къэкlyагъ».

Театральнэ объедине-Лъэпкъ театрэм иІофхэмкІэ игуадзэу, актерэу Жъудэ нэ ІофышІэхэм я Союз Аскэрбый 2021-рэ илъэсым нэбгырэ 23-рэ хъузэхэшагьэм сызэрипащэм хэу Ялтэ зэрэкІогьагьэхэр, зызэрагъэпсэфыгъэм дакіоу, яіэпэіэсэныгъэ хэзыгъэхъогъэ егъэджэнхэм зэрахэлэжьагьэхэр игуапэу къыхигъэщыгъ:

«Урысыем итеатральнэ щагъэм ишІуагъэкІэ мыщ фэдэ дэкІыгъохэр зэшІохыгъэ мэхъух. Ялтэ твор-

Москва къикІыгъэ режиссерхэм мастер-классхэр къышытфашІыгьагьэх. ГъэрекІо зэхэтщэгьэгьэ фестивалэу «Кавказский меловой круг» зыцІэм «Хъулъфыгъэ роль анахь дэгъу» зыфијорэ лъэныкъомкіэ къыщыхагъэщыгъэ артистэу Хьаудэкъо Азэмат мыгъэ джащ фэдэу Москва дгъэкІощт. Театрэ анахь инхэм яспектаклэ анахь дэгъухэм ащяплъынэу амал иІэщт».

Мэзаем и 27-м Урысыем итеатральнэ ІофышІэхэм я Союз и Совет хэтхэм зэхэсыгьо яІэщт. Зыхьэ Заур ащ хэлэжьэщт, мы илъэсымкІэ рахъухьэрэ Іофыгьохэр ащ къыщынэфэщтых.

ТЭУ Замир.

Псы къабзэ цІыфхэм аІэкІэхьанэу

Льэпкь проектэу «ПсэупІэр ыкІи кьэлэ щыІакІэр» зыфиІорэр гъэцэкІэгьэным пае аштэгьэ федеральнэ проектэу «Псы къабз» зыфиюрэм кънщыдэльнтагьэу, иквыгьэ ильэсым тиреспубликэ псы къабзэ къэзытырэ псэуальэхэр кІэу щашІыгьэх е щагьэцэкІэжьыгьэх.

– «Псы къабз» зыфиюрэ проектым къышыдэльытагьэу шапхьэхэм адиштэрэ псы къабзэ цІыфхэм а Іэк Іэзыгъэхьащт псэолъи 7 Адыгеим икІыгъэ илъэсым щатІупщыгъ, – къыхигъэщыгъ УФ-м псэолъэшіынымкіэ ыкіи псэупіэ-коммунальнэ хъызмэтымкіэ иминистрэ игуадзэу Алексей Ересько.

Ахэм ащыщ Теуцожь районымкІэ къуаджэу Джэджэхьаблэ ыкІи къутырэу

Городскоим ащагъэкІэжьыгъэ, Тэхъутэмыкъое районымкІэ поселкэу Новэм икіэрыкіэу щашіыжьыгъэ псы къычІэщыпІэхэр.

Джащ фэдэу Мыекъуапэ хэхьэрэ поселкэу Родниковэм псырыкІопІэ километри 6 щызэблахъугъ. Ащ ишІуагъэкІэ нэбгырэ 1100мэ шапхъэхэм адиштэрэ псы къабзэ аlэкlахьэ. Адыгэкъалэ хэхьэрэ къутырэу Псэкъупсэ псы къычІэщыпІэу щагьэцэкІэжьы-

гъэм нэбгырэ 650-у мы псэупІэм дэсым псы къабзэ аритыщт, станицэу Ханскэм псырыкІуапІэу щагъэпсыгъэм щагу 11500рэ рапхыгь.

Ахэм анэмыкІэу Теуцожь районымкІэ къуаджэу Гъобэкъуае псы къабзэр къэзытыщт псэуалъэу щашІыгъэм къычІэщыпІитІу фашіыгъ, псыр зыгъэкъэбзэщт станцие щагъэ-

– Адыгеим коммунальнэ псэолъакІэхэр зэрэ-

щашІыхэрэм льыпльагьэх къыкІигъэтхъыгъ «Рос-«РосСтройКонтролым» иинспекторхэр. ИщыкІэгъэ ІофшІэнхэр хэзыгьэ имыІэу агьэцэк Іэнхэм, проектым *къыщыдэлъытагъэхэр пla-* щыублагъэу федеральнэ льэхэм апэ итэу зэрагьэ- проектэу «Псы къабз» цак Іэхэрэм иягъэ къэмы- зыфи Іорэр Урысые ФедекІоным анаІэ тетыгъ, —

СтройКонтролым» игенеральнэ директорэу Владимир Щербининым.

2019-рэ илъэсым къырацием ишъолъырхэм зэ-

ращыпхыращырэм лъэплъэ Урысые Федерацием псэолъэшІынымкІэ ыкІи псэупІэ-коммунальнэ хъызмэтымкІэ и Министерствэ епхыгъэ къулыкъоу «Рос-СтройКонтролыр».

«РосСтройКонтролым» ипресс-къулыкъу.

Гуфэбэныгъэ зыхэлъ тхыгъэхэр

Іофтхьабзэу «Хэгъэгум иухъумакІохэр» зыфиІорэм къызэрэщыдэлъытагъэу, «НыбжьыкІэ гвардием» хэтхэм хэушьхьафыкlыгьэ дзэ операцием хэлэжьэрэ дзэкlолlхэм апае письмэхэр агьэхьых.

Гвардием иныбжыкІэ чанхэм ащыщэу Александр Ковальчевскэм къызэриІуагъэмкІэ, мызыгъэгум письмэхэр Адыгэ къэралыгъо университетым и Мыекъопэ гуманитарнэ-техническэ колледж истудентхэр ягъусэхэу агъэхьазырыгъэх. Ащ ыпэкІэ дзэкІолІхэр зыщычъыещтхэ дзыохэм ядын хэлэжьагъэх.

 ГущыІэ фабэхэмкІэ тиухъумакІохэм тадеlэн фае. Гуфэбэныгъэ зыхэлъ псалъэ-

хэр зэрыт письмэхэр «Единэ Россием» иобщественнэ приемнэхэу Мыекъуапэ ыкІи нэмыкІ муниципальнэ образованиехэм адэтхэм, «НыбжьыкІэ гвардием» и Шъолъыр штаб ащытэугъоих. ГущыІэм пае, ИлъэсыкІэ мэфэкІым ипэгъокІэу открыткэ 1000-м ехъу республикэм икІэлэеджакІохэмрэ истудентхэмрэ дзэкІолІхэм апае къагъэхьазырыгъэу «молодогвардейцэхэм» атlупщыгь. Джыри мары Хэгьэгум

иухъумакІо и Мафэ ипэгьокІзу агьэхьазырых. Мыекъуапэ щыпсэоу Іофтхьабзэм къыхэлажьэмэ зышюигьохэм открыткэхэр «Единэ Россием» иобщественнэ приемнэ къырахьылІэнхэ алъэкІыщт. Адресыр: урамэу Краснооктябрьскэр, унэр N 4-р, - къыІуагъ Мыекъуапэ инароднэ депутатхэм я Совет, «Единэ Россием» и Апшъэрэ Совет ахэтэу, Адыгеим и «НыбжьыкІэ гвардие» ипащэу Бэрзэдж Асыет.

«Тхылъхэр Донбасс пае»

Аущтэу зэджэгьэхэ Іофтхьабзэр агьэцакІэзэ, тхыль минитlум ехьу Адыгеим къыщаугъойи Мариуполь ыкій «Единэ Россием» шІушІэ ІэпыІэгьумкІэ и Гупчэ ащагъэх. Мы уахътэми тхылъ угъоиныр лъагъэкІуатэ.

Бэрзэдж Асыет къызэриІуагъэмкІэ, шІоигъоныгъэ зиІэхэр зэкІэ Донбасс ыкІи нэмыкІ чІыпІэу шъхьафит ашІыжьыгъэхэм ащыпсэухэрэм урысыбзэкІэ тхыгьэ тхыльхэр икьоу аlэкlэгьэхьэгьэным къыхэлэжьэнхэ алъэкІыщт. Ащ пае «НыбжыкІэ гвардием» и Шъолъыр штаб ыкІи «Единэ Россием» иобщественнэ приемнэхэу Мыекъуапэ ыкІи нэмыкІ муниципальнэ образованиехэм адэтхэм тхылъхэр арахьылІэнхэ фае.

Адыгеим илекторхэри хэлэжьэщтых

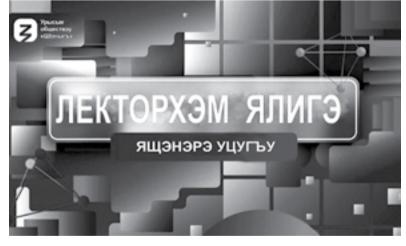
«Лекторхэм ялигэ» зыфиlорэ зэнэкъокъум зеушьомбгьу, ащ изичэзыу онлайн уцугьор мэзаем и 3-м къыщегъэжьагъэу и 8-м нэс зэхащэ.

Эфир занкіэмкіэ къатыщт лекциехэм уасэ афэзышІыщтыр эксперт советыр ары. Лектор анахь дэгъухэр зэнэкъокъум ифиналныкъо хэхьанхэ алъэкіышт.

Хэгъэгум ишъолъыр 77-мэ ялектор 800 онлайн-чэзыум хэлэжьэщт. Адыгеим илекторхэри ахэм ахэтыщтых.

Красноярскэ краимкІэ ныбжьыкІэ эксперт советым итхьаматэу Евгений Гавриловым къызэриІуагьэмкІэ, «Лекторхэм ялигэ» зыфиlорэ зэнэкъокъум ежьыри ятІонэрэу хэлэжьэщт, ащ илекцие ныбжьыкІэхэм япроектхэм афэгъэхьыгъэщт.

Зэнэкъокъум хэлажьэхэрэм естественнэ шІэныгьэхэм, бизнесым, культурэм, искусствэм, наукэмрэ технологиехэмрэ, социальнэ-гуманитарнэ наукэхэм, спортым, тыкъэзыуцухьэрэ дунаим икъэухъумэн, шІушІэным афэгъэхьыгъэ лекциехэм та-

Донецкэ Народнэ Республикэм щыщэу, гъэІорышІэнымкІэ ыкІи къэралыгьо къулыкъумкІэ Донецкэ академием краеведениемкІэ икафедрэ ипащэу, филологие шІэныгъэхэмкІэ докторэу, мы зэнэкъокъум хэлажьэу Марина Балко къызэриІотагъэмкІэ, студентхэм апашъхьэ лекциехэм бэрэ къызэращеджэрэм ижабзэ нахь бай, нахь зэгъэфагьэ ешІы, студентхэм яупчІэхэм джэуап къаритыжьышъуным ренэу зэрэфэхьазырын фаер къыгурэІо. Ащ илекцие ижъырэ славяныбзэм фэгъэхьыгъэщт.

«Лекторхэм ялигэ» исайтрэ обществэу «ШІэныгъэм» нэкІубгьоу социальнэ хъытыоу «ВКонтакте» щыриІэмрэ мэзаем и 3-м къыщегъэжьагъэу и 8-м нэс

къикъ 15-кІэ къяджэнхэу амал сыхьатыр 10-м къыщыублагъэу пчыхьэм сыхьатыр 6-м нэс лекциехэм шядэіунхэ алъэкіышт.

> Онлайн-чэзыум икІэуххэр 2023-рэ илъэсым мэзаем и 22-м нэс зэнэкъокъум исайт къихьащтых. «Лекторхэм ялигэ» зыфиlорэм хэлэжьэгъэ нэбгырэ 400-у балл нахьыбэ къэзыхьыхэрэр финалныкъом хэхьащтых.

> 2023-рэ илъэсым игъатхэ финалныкъохэр федеральнэ шъолъырхэм, етІанэ финалыр Москва ащыкІощтых. Ахэм якІ эуххэм атетэу текІоныгъэ къыдэзыхыгъэ нэбгырэ 50-р къэнэфэщт. Ахэр Урысые обществэу «Шэныгъэм» зэхищэрэ Іофтхьабзэхэм тапэкіи ахэлэжьэнхэ алъэкІышт. Зэнэкъокъум щатекІохэрэм ахъщэ шІухьафтынхэр аратыщтых.

б Мэзаем и 4, 2023-рэ ильэс «Адыгэ макь»

Игьом къыхагъэщымэ

Зэрэдунаеу пштэмэ, илъэс къэс нэбгырэ миллиони 10-м ехъурэмэ адэбз узхэр къахагъэщы. Урысыем мы узыр илъэсым нэбгырэ мин 500 фэдизмэ къяузыгъэу агъэунэфы ыкІи ащ ыпкъ къикіыкіэ зидунай зыхъожьхэрэм япчъагъэкІэ ар ятюнэрэ чыпіэм щыт. Мы уахътэм тишъолъыр адэбз узыр къызэузыхэрэм япчъагъэ, пасэу узыр къыхагъэщынымкІэ ашІэн фаер, адэбз узым зэреіэзэрэ амалэу щы өхэр, нэмыкіхэми афэгъэхьыгъэу гущыЮгъу тыфэхъугъ адэбз узхэм зыщя ізэхэрэ Адыгэ республикэ клиническэ диспансерым иврач шъхьаюу Акюгъу Заур.

— Заур, сызэрэщыгъуазэмкІэ, илъэс хъущт ныІэп мы ІэнатІэр зыбгъэцакІэрэр. Ау тыкъызычІэхьэгъэ ІэзапІэм зэхъокІыныгъэу щыхъугъэхэр тымыгъэшІэгъон тлъэкІырэп. Чэзыушхоу регистратурэми, поликлиникэми ачІэтыгъэхэр тыдэ хъугъэха?

— Апэрэ мафэм къыщегъэжьагъэу пшъэрылъ шъхьаІэу зыфэзгъэуцужьыгъэр сымаджэр къызыкІокІэ чэзыум хэмытэу, непэ врачым дэжь зыхитхэнышъ, неущ ищыкІэгъэ уплъэкІунхэр фашІынхэу гъэпсыгъэныр ары. Диспансерым иструктурэ пстэумкІи тштэмэ, зытетыгъэм тет, ау шІыкІэхэм ащыщхэр джырэ лъэхъаным диштэхэ пшІынхэу щытыгъ. Ахэм зэу ащыщ специалист ныбжьыкІэхэр бэу зэрэтштагъэхэр. Врачи 6 нахь Іоф амышІэщтыгъэмэ, джы 12-м нэдгъэсыгъ. Диагностическэ базэу тиlагъэм тыхэплъэжьыгъ, хэдгъэхъуагъ. КТ, МРТ уплъэкІунхэр тисымаджэхэм къакІухьэзэ ыпкІэ хэлъэу ашІынэу щытэп, тэ тиІэзапІэ а амалыр ІэкІэлъ. Мы аппаратурэхэм Іоф арызышІэщтхэми ахэдгъэхъуагъ, КТ-р сменищ, МРТ-р смениту Іофшіакіэм тетхэ хъугъэ.

Сымаджэхэм тяlэзэнымкlэ екlолlакlэу тиlэр тlэкlу зэблэт-хъугъ. Ащ пае район гупчэ сымэджэщхэм зафэдгъэзагъ адэбз уз зиlэу зэгуцафэхэрэр, къызыхагъэщыхэрэр уахътэ тырамыгъашlэу диспансерым къагъакlохэзэ ашlынэу. Сыда пlомэ тэ тlэкlэлъ технологиехэм афэдэхэр район сымэджэщхэм икъоу ащыlэхэп.

— Пчъагъэхэм ягугъу къэтшІымэ, сымэджэ нэбгырэ тхьапша рес-публикэ учетым хэтыр?

— Непэрэ мафэм ехъулlэу нэбгырэ мин 14-м ехъу учетым хэт. Мы пчъагъэм уигъэщтэнэу щытэп, сыда пlомэ ащ ипроцент 60-р илъэситфым ехъугъ учетым зыхэтхэр. Мыр Урысыемкlэ

къэгъэлъэгъон лъагэу щыт. Узыр пасэу къыхагъэщэу, ищыкlэгъэ Ізээгъур къызыфагъоткlэ, илъэс пчъагъэ къагъашlэ. Ары пакlошъ, мы узыр къызхагъэщыгъабэхэр ащ имылlыкlхэу нэмыкl узхэм апкъ къикlыкlэ ядунай ахъожьэу бэрэ къыхэкlы. Арышъ, типшъэрылъ шъхьаlэхэм ащыщыр цlыфхэм япсауныгъэ нахьыбэрэ уплъэкlугъэныр ары.

— Бэмэ ашІэрэп зызфагьэзэщтыр ыкІи ашІын фэе упльэкІунхэр.

— Анахь къызэрыкюм къыщебгъэжьэнэу щыт. Узщыпсэурэм елъытыгъэу узэпхыгъэ поликлиникэм укюнышъ, диспансеризацием зыхябгъэтхэнэу щыт. Ар едзыгъо зэфэшъхьафхэмкю зэтеутыгъ, ищыкюргъэ уплъэкунхэр зэкю къыхеубытэх. Цюфыр илъэс 40 зыхъукю илъэс къэс диспансеризациер ыкунэу щыт. А ныбжьым унэмысыгъэми, уипсауныгъэ изытет сыдигъуи улъыплъэн фае. — Заур, сыдэу хъугъэми «рак» гущыГэр цГыфым зызэхихыкГэ, къэмы- щтэн ылъэкГырэп, щы-Гэныгъэр ащ щиухыгъэу къышГошГы. Сыда анахьэу ар зэгупшысэн фаер?

- ЩыІэныгъэр ащ къызэрэщымыуцурэр ыпэрапшІэу сымаджэм къыгурыІон фае. ЗэрагъэунэфыгъэмкІэ, адэбз узхэм япроцент 90-м, пасэу къыхагъэщыгъэ зыхъукІэ, уяІэзэн олъэкІы. ЦІыфыр псаоу къэнэныр е ищыІэныгъэ лъыгъэкІотэгъэныр зэлъытыгъэр узыр къызыщыхагъэщыгъэ уахътэм ар зынэсыгъэр ары. Сыдэу хъугъэми, адэбз узхэм яІэзэнхэмкІэ непэ врачхэм амалыкіэхэр аіэкіэлъ хъугъэ. Ащ пае ыпэрапшІэу ежь сымаджэм врачым цыхьэ фишІын, ыІорэм едэІун фае. Джащыгъум Іэзэным шІуагъэ къыхьыщт.

Анахь шъхьа эхэм ащыщ цы-

фэу ищыІэныгъэ фэбанэрэм ыгу гущыІэ фабэхэмкІэ къыдэпщэеныр.

— Пстэуми тыщыгъуаз тисымаджэхэм ащыщыбэ республикэм иврачхэм цыхьэ афамыш Гэу гъунэгъу шъолъырхэм къыщызэрагъэ-Гэзэнхэу зэрэк Гохэрэм. О ащ сыд еплъык Га фыүи Гэр?

— ЩыІэх узхэр е уплъэкІун гъэнэфагъэхэр Адыгеим щыпшІын умылъэкІынхэу. Ащ фэдэ къызыхэкІырэм, къафитэтхыкіышъ, нэмыкі чіыпіэ тэгъакіох. Ау республикэм щыбгъэцэкІэн плъэкІыщт фэІо-фашІэхэм апае нэмыкі чіыпіэ къыхэпхыныр имыщык агъэу сеплъы. Онкологие лъэныкъор тштэмэ, ар «пирамидэм» фэдэу гъэпсыгъэ. ІэзэнымкІэ шІыкІакІэ горэ федеральнэ гупчэм непэ къыщежьагъэмэ, ар неущ шъолъырхэм алъэlэсы. АщкІэ къасІомэ сшІоигьор, адэбз узым уеІэзэнымкіэ амалышіоу щыіэхэм тащыгъуаз, амал зэриІэкІэ тэ-

— Заур, ильэс заулэ хъу-гьэ федеральнэ программэу «Адэбз узхэм апэ-шІуекІогьэныр» зыфиІорэр зыпхыращырэр. АщишІуагьэкІэ сыда зэшІохыгьэ хъугьэр?

— Мы программэм диштэу республикэм ионкологическэ диспансер 2022-рэ илъэсым нахь дэгъоу зэтырагъэпсыхьаным пае сомэ миллиони 117,7-

рэ къыфыхагъэкІыгъагъ. Медицинэ оборудование 18 къэтщэфыгъ. Ащ ишІуагъэкІэ технологие пэрытыр зылъапсэу щыт хирургическэ ІэпыІэгъур цІыфхэм нахь къызыфагъэфедэн алъэкІы хъугъэ ыкІи илъэсым къыкІоцІ ащ фэдэ технологием диштэрэ медицинэ ІэпыІэгъу нэбгырэ 200 фэдизмэ ядгъэгьотыгъ.

ИгъэкІотыгъэ операциеу афашыгъэхэр нахьыбэмкІэ зэпхыгъэхэр кІышъо узхэр, щэкъэшІ железар, кІэтІый гъумыр ыкІи нэмыкІхэр ары.

Онкологие къулыкъур республикэм нахь дэгъоу щызэхэщэгъэным тегъэпсыхьагъэу федеральнэ гупчэм испециалистхэр диспансерым къетэгъэблагъэх, ахэм яlэпэlэсэныгъэкlэ тиврачхэм къадэгуащэх. Джащ фэдэу тиврач ныбжыькlэхэу фаехэр еджэнхэу тэгъакlox.

2023-рэ илъэсым программэу «Адэбз узхэм апэшІуекІогъэныр» зыфиюрэм ишіуагъэкіэ сомэ миллион 29-рэ фэдиз онкологие къулыкъум изэтегьэпсыхьан пае къыхагъэкІыгъ. Ыпэрэ илъэсым ебгъапшэмэ, ар нахь макі, сыда піомэ къэкІощт илъэсым а программэм ипхырыщын аухы. Тызфэныкъощтыгъэ оборудованиеу «Однофотонный эмиссионный компьютерный томограф» зыфи-Іорэр а мылъкумкІэ къэтщэфыгъ, мазэрэ ныкъорэкІэ къэсыщт. Мы оборудованиер зэрэтимыІэм къыхэкІыкІэ, тхьабылыр сцинтиграфие ашІыным пае Краснодар сымаджэр дгъакІощтыгъ. Ащ пае ар чэзыум мэзи 3 — 4-м ежэщтыгъ. Джы а Іофыгъор дэгъэзыжьыгъэ хъущт.

— Заур, адэбз узхэр зэрэзэтефыгъэм къыфэдгъэзэжьымэ, республикэмкІэ тара апэрэ чІыпІэр зыубытырэр?

— Гухэкі нахь мышіэми, апэрэ чіыпіэм щытыр бзылъфыгъэхэмкіэ щэкъэші железахэм ахахъорэр ары. Ащ бэкіэ ыуж къинэрэп хъулъфыгъэхэмкіэ тхьабыл адэбзыр, ахэм къакіэлъэкіох предстательнэ железарыкіи кіышъо адэбзыр.

— КІэухым сыда тигьэзетеджэхэм япІо пшІоигьор?

— Бэп къэсіощтыр. Щыіэныгьэр нахь кіыхьэ шіыгъэным ыкіи адэбз узхэр игъом къыхэгъэщыгъэнхэм, узэряіэзэщт шіыкіэхэр тіэ къидгъэхьанхэм, тэ, врачхэр, зэрэтфэлъэкізу ауж титыщт. Ціыфхэм зафэсэгъазэ япсауныгъэ изытет лъыплъэнхэу, амал зэриіэкіэ, илъэсым зэ е тіо нахь мыхъуми, диспансеризациер акіунэу. Тхьэм зэкіэми псауныгъэ къышъует!

— Тхьауегьэпсэу гущы-Іэгьу укъызэрэтфэхьугьэмкІэ.

ІЭШЪЫНЭ Сусан.

«Адыгэ макь» Мэзаем и 4, 2023-рэ илъэс

Волгэ къыщыдахыгъэ ТекІоныгъэшхор

Тихэгьэгу итарихь анахь чІыпІэ ин щызыубытырэмэ ащыщ Хэгьэгу зэошхор. Ар ушэтыпІэ къин дэдагь.

Советскэ ціыфхэу заом пэшіуекіощтыгьэхэр зыч-зыпчэгъу-гьэх, гьабли, чъыіи ашіоіофыгьэп, пстэури яхэгьэгу жъалымыгьэ-хьазабым зэрэщаухъумэщтым зэфэдэу пылъыгъэх, псэемыблэжьыгъэх, ліыгьэшхоыкіи щэіагъэ ахэлъыгъ, апсэ атызэ ар къаухъумагъ.

Хэгъэгу зэошхом итарихъ нэкlубгъо инэу, тихэгъэгу къырыкlощтымкlэ мэхьанэшхо зиlагъэр Сталинград дэжь щыкlогъэ заор ары. Пытагъэу къахэфагъэм тисоветскэ дзэкlоліхэр ыпэкlэ лъигъэкlотагъэх. Тичlыгу, тихэгъэгу, тиціыфхэр шъхьафит зэрашіыжьыщтхэм шloші пытэ

фыряІагъ. Джащ фэдэ анахь зэошхо плъыр-стырыр 1942 1943-рэ илъэсхэм Волгэ псыхъо Іус Сталинград щаублагъ. Гынгъоз шІуцІэм зэкІэ огуи, чІыгуи зэхыуигъэшІыкІыжьыщтыгьэп, ау зы лъэбэкъу ціыкіу закъокій къызэк ак юхэ зэрэмыхъущтыр къагурыюу, тиціыфхэр пыим ебэныщтыгъэх. Сталинград заом илІыхъужъ гьогу советскэ народыр текІоныгъэм

къызэрэфэкіощтыр апэрэу къыщынэфагъ. Лъыпсыр псыхъоу чъэщтыгъэ, ау нэмыц техакіохэм кіуапіэ зэрямыіэр арагъашізу, амалэу яіэр зэкіэ зэраугъоиліагъзу тидзэкіоліхэр замышіэжьзу пыижъ мэхъаджэм пэшіуекіощтыгъэх, ебэныщтыгъэх. Советскэ Союзым фашист Германиер зэхикъутэн зэрилъэкіыгъэр мы чіыпіэм къыщылъэгъуагъ.

Сталинград заор мэфэ 200-рэ кlуагъэ. Гуимыкlыжь зэошхор Дзэ Плъыжьым итекlоныгъэкlэ мэзаем и 2-м, 1943-рэ илъэсым аухыгъ. Гъэтхапэм и 3-м, 1995-рэ илъэсым аштэгъэ федеральнэ хэбзэгъэуцугъэу «О днях

воинской славы и памятных датах России» зыфиюрэм диштэу, мэзаем и 2-р Сталинград заом советскэ дзэхэм фашистхэр зыщызэхакъутагъэм и Мафэу агъэнэфагъ.

Тарихъыр, шіэжьыр агъэлъапізу, Сталинград иухъумакіохэм яліыгъэ-щэіагъэ, яліыблэнэгъэ ин афыраіотыкіымэ ашіоигъоу, АР-м и Лъэпкъ тхылъеджапіз піыхъужъ сыхьатэу «Великая Победа на Волге» зыфиіорэр щызэхащэгъагъ. Зигъо Іофтхьабзэм икъызэіухын тегъэпсыхьэгъагъ тхылъ къэгъэлъэгъоныр ыкіи электроннэ лъэтегъзуцоу «Битва за Сталинград (фотохроника)» зыфиіорэр.

Ащ къырагъэблэгъагъэх Ады-

гэ кіэлэегъэджэ колледжэу Хъу. Андырхъуаем ыціэ зыхьырэм ыкіи гуманитар колледжым ащеджэхэрэр, кіэлэегъаджэхэр, тхылъеджапіэм иіофышіэхэр, СМИ-хэр.

Тхылъ къэгъэлъэгъонэу «Великая Победа на Волге» зы-

фиlорэр ыкlи электроннэ лъэтегъэуцор lyпкlэу, зэгъэфагъэу еджакlохэм къафыриlотыкlыгъ Лъэпкъ тхылъеджапlэм иlофышlэу Хъыщт Саидэт.

Джащ фэдэу Сталинград заор фашист-хэр къызэтегъэуцогъэнхэмкіэ Хэгъэгу зэошхом гъэзэпіэ-ублэпіэ ин зэрэфэхъугъэр студентхэм гъэшіэгьонэу къафиютагь педколледжым общественнэ дисциплинэхэмкіэ икіэлэегъаджэу В. И. Шевчен-

кэм

Сталинград заор зыщыlагьэр мэзаем и 2-м ильэс 80 хъугьэ. Титарихъ пстэуми ягьэшlэгьэным, ащымыгъупшэным мэхьанэшхо зэриlэр, мы lофтхьабзэмкlэ зэхэщакlохэм къыраlотыкlыгъ, къекlолlагьэхэр агъэгупшысагьэх.

Пстэуми апэ зыціэ къесіомэ сшіоигъохэр адыгэ хъярым иіотакіохэу, пщынэо Ізпэіасэхэу, джэгуакіохэу лъэпкъ шіэжьым къыхэнагъэхэр ары. Ахэр Хьажъунэкъо Пагор (Былымыхьэ), Аулъэ Олэгъэй, Темзэкъо Алый, нэмыкіхэри. Адыгэ орэдыжъхэр ыкіи іорыіуатэхэр бэу зышіэщтыгъэхэу, къэзыіощтыгъэхэу ыкіи языгъэтхыжыгъэхэу Кіуай зэшхэу Зэфэсрэ Исмахьилэрэ. Нахьыжъэу Зэфэс ышіэщтыгъэм гъунэрэ-нэзрэ иіагъэп, ащ ижъырэ орэдхэм ащыщхэр куплет 30-м ехъоу мэкъэ гохь дахэкіэ къыіощтыгъэх, хэз ямыізу ахэлъ гущыіэхэр ышіэщты-

Абдзэхэ къоджэшхоу Хьакурынэхьаблэ къыдэкІыгьэх орэдус-орэдыІохэу, музыкэ Іэмэ-псымэ зэфэшъхьафхэм дахэу къязыгьаІощтыгьэхэр. Апэрэхэм ащыщыгь

Апэрэ орэдусхэм ащыщыгъ

Адыгэхэм яльэпкь искусствэ зыгьэбаигьэ ыкІи зыІэтыгьэ нэбгырабэ Шэуджэн районым къикІыгь.

зэльашіэрэ усакіоу, кіэлэегьаджэу, фольклористэу Кіубэ Щэбан. Мы лъэгьо нэфым рыкіуагь музыкэр, орэдыр льэшэу зигунэсыгьэу Тэзэ Лъэустэнбый Кіакоыкьор. Адыгэ композиторэу, орэдыіоу, зэхэщэкіо инэу, Адыгэ Республикэм культурэмкіэ изаслуженнэ Іофышіэу Тэзэ Льэустэнбый къуаджэу Шэуджэнхьаблэ 1928-рэ ильэсым къыщыхъугь. Псаугьэмэ, ыныбжь мэзаем и 3-м ильэс 95-рэ хъущтыгь.

Къоджэ еджапІэм ыкІи Адыгэ педучилищым ар ащеджагъ. ИкІэлэгъум къыщегъэжьагъэу орэдыр икІэсагъ, мэкъэ дахи иІагъ, чанэу художественнэ самодеятельностхэм сыдигъуи ахэлажьэщтыгъ. Ащ анахьэу инасып къыхьыгъагъэр а уахътэм зырыз дэдэу узэрихьыпІэщтыгъэ пэублэ музыкальнэ гъэсэныгъэр зэриІагъэр ары. 1949 – 1951-рэ илъэсхэм Тэзэ Лъзустэнбый Налщык имузыкальнэ еджапІэ шеджагъ.

Илъэсыбэрэ Адыгеим орэдымрэ къашъохэмрэк на иансамблэ иорэды уагъ, бас партиер къы ющтыгъ.

1957-рэ илъэсыр тихэгъэгукlи Адыгеимкlи мэхьанэ зиlэу хъугъэ. Адыгеир ежь ишlоигъоныгъэкlэ Урысыем зыгохьагъэр илъэс 400 зыщыхъугъэр Адыгэ хэкум, Москва игъэкlотыгъэу ащыхагъэунэфыкlыгъагъ. Ащ Тэзэ Лъэустэнбый «Кушъэ орэд» зыфиюу ыусыгъэр, А. Хьэ-дэгъалюм игущыюэхэм арылъыр, къыща-

Адыгеим иапэрэ орэдусхэм ыкlи лъэпкъ творчествэр куоу зышlэщтыгьэу, кlэзыугьоягьэхэм ащыщыгь Тазэр. Ащ иорэд мэкъамэхэр, ежь гущыlэхэри иехэу, мэфэкl мафэхэмкlэ программэхэм сыдигъуи ахэтыгъэх, къашъомкlэ, орэдымкlэ Адыгэ къэралыгъо ансамблэм ахэр ыгъэжъынчыгъэх. Непи тиреспубликэ юф щызышlэрэ профессиональнэ ыкlи самодеятельнэ коллективхэм ахэр къаlох. Лъэустэнбый музыкальнэ произведение дэхабэ ыусыгъ. Адыгэ лъэпкъ искусствэр, тарихъыр зэришlэхэрэм ямызакъоу, шыкlэпщынэм ыкlи мандолинэм къаригъэпшlыкlутlукlыщтыгъ.

Лъэустэнбый икъоджэ кlасэ пишlын щыlагъэп, ар лъэшэу илъэпlагъ, нэмыкl чlыпlэ гори фэягъэп, патриотыгъ. Тазэр егъашlэм культурэм щылэжьагъ, къоджэ клубышхоу гупчэ лъэгъупlэм итыгъэм, джы Лъэпкъ творчествэм и Гупчэ хъугъэм, щызэхащэгъэгъэ фольклор ансамблэм илъэсыбэрэ ипэщагъ. Ащ нахъыбэу къыlощтыгъэхэр ежь Лъэустэнбый ыусыгъэхэр ыкlи адыгэ орэдыжъхэр ары. А орэдхэр зытет пластинкэр къыдагъэкlыгъагъ, ар зэзыгъэзэфэгъагъэр, lоф дэзышlэгъагъэр Тэзэ Лъэустэнбый.

Тазэм иорэд усыгьэхэу, гущыІэхэри ежь иехэу «ХьакІэ шъукъеблагъэх», «Уайкъокъом иорэд», «Адыгэхэм яорэд», «Шэуджэн Мос», «Ныбжыык эхэм апае», нэмыкІхэри я 70 – 80-рэ ыкІи я 90-рэ илъэсхэм бэрэ радиокъэтынхэм къащырагьающтыгьэх, щэч хэльэп ахэр музыкальнэ фондым зэрэхэлъхэм ыкІи непи, культурэ лэжьапіэхэм ащызэхэщэгъэ ансамблэхэм зэрагъэгъотынхэ зэралъэкІыщтым. Лъэустэнбый ыныбжь икъуи, Іоф ымышіэжьэу зэтіысыжым, бэрэ ыкъо дэжь Мыекъуапэ къакІощтыгъ, сыхьатыпэ гупсэф зигъотыкІэ, «Адыгэ макъэм» иредакцие къычlахьэщтыгъ, адыгэ гущыlэ зэхэтыкlэм ехьылlэгьэ гупшысэ гъэшІэгъонхэр къыриІотыкІыштыгъэх

Сэмэркъэу дахэ, гущыlэкlэ-шlыкlэ гъэшlэгъон, артист шъыпкъэм фэдэу нэжгъурыгъи хэлъыгъэх. Джащ фэдэу мэкъэмэ lэмэ-псымэу зынэсырэ пэпчъ мэкъэмэ дахэр къыригъэпшlыкlутlукlыщтыгъ. Щэlэфэ хьалэлэу фэлъэкlырэр ышlагъ — усагъэ, мэкъамэхэр хихыгъэх, адыгэ лъэпкъ искусствэм хахъо фишlыгъ, апэрэ адыгэ композиторыгъ пlоми хъущт, ежь зэчый хэлъыгъ ыкlи ар зэрифэшъуашэу ыгъэлэжьагъ.

МАМЫРЫКЪО Нуриет.

Футбол

Зичэзыу ешІэгъухэр

Адыгэ Республикэм футболымкіэ изэlухыгьэ кlымэфэ зэнэкьокьу къыдыхэльытэгьэ ешіэгьухэр непэ щыіэщтых. Апэрэ купым хэт командэхэр зэlукіэщтых. Я 10-рэ турыр гьэшіэгьонэу зэрэкіощтым щэч хэльэп.

Пстэуми лъэшэу апэ ишъыгъэ командэхэу «Ошъутен» ыкlи «Спортмастер-2» зыфиlохэрэр зэlукlэщтых. Ахэм азыфагу зы очко ныlэп илъыр, ау «Ошъутенэм» ешlэгъоу иlагъэр нахь макl, арышъ, апэрэ чlыпlэр къыдихынымкlэ ащ нахь амалышlухэр lэкlэлъых.

Апэрэ купым щешіэрэ командэхэм очко пчъагъзу рагъзкъугъэр:

Ошъутен — 24, Спортмастер-2 — 23, Тульскэр — 16, Легион — 16, МФОК-у «Ошъутен» — 16, Спортмастер — 13, Кавказ — 12, Юг-Авто — 12, Делотехника — 8, Сокол — 7, СШОР-2007 — 4, СШОР-2008 — 0, Альянс — 0.

Я 10-рэ турым (мэзаем и 4-м) зэlукlэщтхэр:

Кавказ — Легион, Юг-Авто — МФОК-у «Ошъутен», Ошъутен — Спортмастер-2, Спортмастер — Тульскэр, СШОР-2008 — Делотехника, СШОР-2007 — Альянс.

Шъугу къэдгъэкІыжьын, апшъэрэ лигэм хэтхэм ыкІи ветеранхэм язэІукІэгъухэр аухыгъэх, текІоныгъэр къыдахыгъ командэхэу «Урожай» ыкІи «ВНГ» зыфиІохэрэм.

Баскетбол

Апэ итхэр зэІукІэщтых

Мыекьопэ баскетбол командэу «Динамо-МГТУ-м» изичэзыу ешlэгьухэр Ростов-на-Дону щыриlэщтых.

Тренер шъхьаlэу, Адыгэ Республикэм изаслуженнэ тренерэу Андрей Синельниковым къытиlуагъ Ростов-на-Дону икомандэу «БАРС-РГЭУ-м гъогогъуитlо зэрэдешlэщтхэр.

«БАРС-РГЭУ-р» ыкІи «Динамо-МГТУ-р» апшъэрэ купым щыкІорэ баскетбол командэхэм апэ итых, зэнэкъокъур гъэшІэгъонэу кІощтэу тэгугъэ. Тикомандэ икапитанэу Илья Александровыр, Артем Гапошиныр, «Динамо-МГТУ-м кІзу къыхэхьагъэхэм бэкІэ тагъэгушІон алъэкІыщт.

Мэзаем и 3 – 4-м «Динамо-МГТУ-р» Ростов-на-Дону щешІэщт.

Гандбол

Мэхьанэшхо зи**І**э еш**І**эгъухэр

Мыекьопэ «АГУ-Адыифыр» мэзаем и 5-м тикьалэ щыlукlэщт Санкт-Петербург икомандэу «Балтийская заря» зыфиlорэм.

Я 8-рэ чІыпІэм фэбэнэным пае шІокІ имыІэу тикомандэ текІоныгъэр къыдихын, аужырэ ешІэгъуи 10-у къыфэнагъэр зэкІэ къыхьын фае. Санкт- Петербург икомандэ я 13-рэ чІыпІэм щыт, зы текІоныгъ ныІэп къыдихыгъэр.

ЕшІэгъур сыхьатыр 2-м рагъэжьэщт.

Нэбгырэ 50-мэ аратыжьыгъэх

«ІофшІэным ыкІи зыухъумэжьыным сафэхьазыр» зыфиІорэ тамыгъэр Мыекъуапэ щыпсэурэ нэбгырэ заулэмэ аратыжьыгъ.

2022-рэ илъэсым мэлылъфэгъум щегъэжьагъэу чъэпыогъум нэс физкультурэ-спорт шапхъэхэр зэрифэшъуашэу зыгъэцэк агъэхэр ары къыхагъэщыгъэхэр.

Шъугу къэдгъэкІыжьын, Урысыем и Президентэу Владимир Путиным иунашъокІэ ГТО-м ишапхъэхэм ятын 2014-рэ илъэсым рагъэжьэжьыгъ. Ащ псауныгъэр егъэпытэ, физическэ ухьазырыныгъэм хегъахъо, еджэнымкІи, ІофшІэнымкІи ІэпыІэгъушІу.

Мыекъуапэ физическэ культурэмкІэ ыкІи спортымкІэ и Комитет зэхищэгъэ Іофтхьабзэм нэбгырэ 50-мэ мы тынхэр щаратыжынгьэх.

Зэхэзыщагьэр ыкІи къыдэзыгъэкІырэр:

АР-м лъэпкъ ІофхэмкІэ, ІэкІыб къэралхэм ащыпсэурэ тилъэпкъэгъухэм адыряІэ зэпхыныгъэхэмкІэ ыкІи къэбар жъугъэм иамалхэмкІэ и Комитет Адресыр: 385000 къ. Мыекъуапэ, ур. Крестьянскэр, 236

Редакциер зыдэщыІэр:

385000, къ. Мыекъуапэ, ур. Первомайскэр, 197. **Телефонхэр:**

приемнэр:
52-16-79
Редакцием авторхэм къаІихырэр А4-кІэ заджэхэрэ тхьапэхэу зипчъагъэкІэ 5-м емыхъухэрэр ары. Сагырхэм азыфагу 1,5-рэ дэлъэу, шрифтыр 12-м нахь цІыкІунэу щытэп. Мы шапхъэхэм адимыштэрэ

зэкІегъэкІожьых. E-mail: adygvoice@ mail.ru

тхыгъэхэр редакцием

Выщаушыхьатыгьэр:

УФ-м хэутын ІофхэмкІэ, телерадиокъэтын- хэмкІэ ыкІи зэльы- ІэсыкІэ амалхэмкІэ и Министерствэ и Темыр-Кавказ чІыпІэ гъэІоры-шІапІ, зэраушыхьатыгъэ

номерыр ПИ №ТУ23-00916

Зыщыхаутырэр ОАО-у «Полиграф-ЮГ», 385000, къ. Мыекъуапэ

къ. Мыекъуапэ, ур. Пионерскэр, 268

> ЗэкІэмкІи пчъагъэр 4344 Индексхэр П 4326 П 3816 Зак. 216

Хэутыным узщыкІэтхэнэу щыт уахътэр Сыхьатыр 18.00 ЗыщыкІэтхэгъэхэ уахътэр Сыхьатыр 18.00

Редактор шъхьа
Іэр

МэщлІэкъо С. А.

Редактор шъхьа Іэм игуадзэр Тэу 3. Дз.

ПшъэдэкІыжь зыхьырэ секретарыр

ЖакІэмыкьо А. З.